

LLYFRYN
LLYTHRENNEDD
DIGIDOL

Prentisiaethau

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Coleg
Cymraeg
Cenedlaethol

t1.01 - 2021

CYFLWYNIAD

Mae'r pecyn yn addas ar gyfer dysgwyr sy'n gweithio ar Lefel 1 a Lefel 2, sy'n anelu at gymhwyster Llythrennedd Digidol neu unrhyw un sydd eisiau hybu eu sgiliau digidol. Mae'r pecyn yn canolbwyntio ar y gwahanol ffyrdd o ddefnyddio technoleg mewn sefyllfaoedd ymarferol.

Mae'r pecyn yn cynnwys y pynciau canlynol:

- Beth yw llythrennedd Digidol.
- Cymryd cyfrifoldeb mewn amrywiaeth o gymunedau ac amgylcheddau digidol.
- Gallu cynhyrchu, trefnu a storio gwybodaeth digidol a'u rhannu yn ddiogel.
- Chwilio am wybodaeth digidol yn effeithlon.
- Gwybod sut i gydweithio ar-lein yn effeithiol.
- Deall sut i ddefnyddio amrywiaeth o adnoddau a thechnegau creadigol.
- Gallu defnyddio llythrennedd digidol i ymestyn cyfleoedd dysgu.

Ewch ati i gwblhau'r pecyn, un cam ar y tro! Ymchwiliwch yn ddyfnach i mewn i bynciau os ydych yn ansicr ac awgrymwch i chi roi digon o seibiannau i'ch hunan wrth ei gwblhau fel nad yw'r pynciau yn pentyrru.

Nodyn ychwanegol

Mae'r pecyn yn rhoi cyfarwyddiadau cyffredinol i gwblhau tasgau felly o bosib bydd y camau'n amrywio rhywfaint yn ddibynnol ar y technoleg rydych yn ei ddefnyddio. Defnyddiwch beiriant chwilio ar-lein am gyfarwyddiadau manwl ar gyfer eich technoleg penodol chi os ydych yn cael trafferth, ond dylai fod yn debyg iawn i'r hyn sydd yn y pecyn.

Prentisiaethau

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Coleg
Cymraeg
Cenedlaethol

SUT I DDEFNYDDIO'R PECYN

Ar ddechrau pob rhan mae cyflwyniad yn esbonio pwnc a'r camau sydd angen i gwblhau'r ymarferion a'r tasgau.

Yna, mae gwaith ymarferol a thasgau i'w cwblhau ym mhob rhan. Mae modd i chi gwblhau'r pecyn mewn rhannau, felly cwblhewch y cyfan yn bwylllog gan gofio cymryd seibiannau rheolaidd.

Gallwch ddefnyddio'r pecyn yn ddigidol, ond os hoffech gopi caled, gallwch ei argraffu a'i lenwi â llaw.

Llenwch y blychau ar y tudalennau perthnasol ym mhob pwnc a dangoswch eich nodiadau a'ch drafftiau ar y tudalennau ychwanegol ar ddiwedd y pecyn. Gallwch ysgrifennu eich nodiadau ar bapur ac yna mewnosod lluniau i'r tudalennau ychwanegol i gyd-fynd â'ch atebion.

Drwy'r pecyn hwn fe welwch chi nifer o symbolau gwahanol. Bydd rhai o'r rhain yn cynnwys gwybodaeth i'ch helpu, tra bod eraill - fel y blychau atebion a tudalennau cyfrifo - yn eich caniatáu i lenwi'r pecyn yn ddigidol.

Dyma gyflwyniad i'r elfennau yma:

GWYBODAETH BWYSIG

Drwy'r pecyn, fe ddewch chi ar draws y symbol yma. Mae'r rhain yn tynnu eich sylw at wybodaeth bwysig sy'n ymwneud â'r pwnc neu'r ymarfer.

Sicrhewch eich bod yn eu darllen yn ofalus.

UWCHLWYTHO LLUNIAU

Ar gyfer ambell i ymarfer, e.e creu posteri a chyflwyniadau neu dangos ciplun (*screenshot*), fe welwch chi'r eicon camera yma. Pan welwch chi'r eicon yma gallwch uwchlwytho llun o'ch gwaith yn uniongyrchol i'r dudalen.

Gall hyn fod yn lun neu, os ydy'r gwaith wedi'i gwneud ar gyfrifiadur, yn fersiwn digidol (jpg/png/pdf) o'r gwaith.

YMARFERION - LLENWI ATEBION

Mae'r ymarferion i gyd yn eich caniatáu i lenwi'r atebion yn ddigidol yn y ddogfen. Er bod amrywiaeth mewn sut mae'r cwestiynau wedi'u gosod, mae'r blychau atebion i gyd wedi'u fformatio yr un peth i fod yn glir ble sydd angen i chi lenwi.

Dyma ambell i enghraifft o osodiad cwestiynau gwnewch chi ddod ar draws yn y pecyn:

Cwestiwn ac ateb testun.

Gall rhain fod yn flychau ateb un llinell, fel yn y llun cyntaf, neu'n flwch testun mwy o faint os oes disgwyl ateb hirach.

Os yw eich ateb yn hirach na maint y bocs, peidiwch â phoeni - mi fydd y blwch yn caniatáu i chi barhau i deipio ynddo drwy leihau maint y ffont, neu gynnig bar sgrolio i ddarllen yr ateb cyfan.

Os ydych chi angen rhagor o le, geler y dudalen nesaf sy'n esbonio'r tudalennau ateb ychwanegol sydd ar gael i chi.

Cwestiwn aml-ddewis

Mi fydd rhai cwestiynau yn cael eu hateb drwy ddewis opsiynau o ddewislen. Cliciwch y botwm i agor y rhestr, yna dewiswch eich ateb.

NODIADAU

LLYFRYN LLYTHRENNEDD DIGIDOL
3. CYNHYRCHIAN
DIGIDOL

Prentisiaethau

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Coleg
Cymraeg
Cenedlaethol

t1.01 - 2021

CYNHYRCHIANT DIGIDOL

I ddefnyddio technoleg mor effeithlon â phosibl, mae angen sicrhau ein bod yn gallu asesu, dewis a defnyddio'r adnoddau a'r technolegau mwyaf priodol er mwyn cwblhau tasgau amrywiol. Wrth ddefnyddio'r technoleg hyn, mae problemau'n codi'n aml felly mae'n bwysig gwybod sut i'w datrys.

Y Tri 'T'

Technolegau (<i>Technologies</i>)	Adnoddau (<i>Tools</i>)	Technegau (<i>Techniques</i>)
Y ddyfais sy'n cael ei ddefnyddio i wneud tasg. e.e. Cyfrifiadur	Y rhaglen, gwefan neu feddalwedd sy'n cael ei ddefnyddio i wneud tasg. e.e. <i>Microsoft Publisher</i>	Sut rydych chi'n defnyddio'r rhain a'r gyfer tasg. e.e. Ychwanegu llun

Mae gwahanol dechnoleg, adnoddau a thechnegau ar gael ar gyfer cwblhau tasgau amrywiol ac mae'n bwysig i chi adnabod pa un dylech ddefnyddio ar eu cyfer.

Ymarfer

Llenwch y blychau isod:

1. Tasg – Rhannu fideo gyda ffrind.

Technolegau (<i>Technologies</i>)	Adnoddau (<i>Tools</i>)	Technegau (<i>Techniques</i>)
Ffôn symudol		Copïo'r ddolen a'i bostio yn y sgwrs gyda'r ffrind.

2. Tasg – Creu cod QR.

Technolegau (<i>Technologies</i>)	Adnoddau (<i>Tools</i>)	Technegau (<i>Techniques</i>)
	Gwefan sy'n creu côdau QR ar gyfer eu sganio.	Rhannu'r côd QR gyda'r pobl perthnasol.

3. Tasg – Cadw data sensitif yn saff.

Technolegau (<i>Technologies</i>)	Adnoddau (<i>Tools</i>)	Technegau (<i>Techniques</i>)
	<i>Microsoft Excel</i>	

4. Tasg – Ysgrifennu traethawd.

Technolegau (<i>Technologies</i>)	Adnoddau (<i>Tools</i>)	Technegau (<i>Techniques</i>)
Cyfrifiadur		Ychwanegu dolenni at y rhestr llyfryddiaeth o'r gwefannau rydych wedi'u defnyddio.

5. Tasg – Creu poster.

Technolegau (<i>Technologies</i>)	Adnoddau (<i>Tools</i>)	Technegau (<i>Techniques</i>)

Gwerthuso'r Tri 'T'

Mae tipyn o bethau gallwn ystyried wrth i ni asesu, dewis a defnyddio'r technolegau a'r adnoddau gwahanol hyn i gwblhau tasg.

Pethau sydd angen eu hystyried a gwerthuso wrth ddewis technoleg:

- Cynnal a chadw »** Oes angen addasu'r technoleg dros amser?
Oes costau cynnal a chadw?
- Nodweddion »** I ba raddau mae nodweddion y technoleg/adnodd yn cyrraedd eich prif ddibenion?
E.e. Yw defnyddio ffôn symudol i wneud cyflwyniad yn addas?
Neu yw defnyddio Excel i wneud poster yn addas?
- Pa mor hawdd yw'r dechnoleg/adnodd i'w ddefnyddio? »**
Oes angen lawrlwytho sawl peth?
Oes angen hyfforddiant er mwyn ei ddefnyddio neu a yw'n ddigon hawdd i'w ddeall yn syth gyda chyfarwyddiadau clir?
- Diogelwch »** Yw'r adnoddau rydych yn ei ddefnyddio yn dilyn rheolau GDPR?
Ble mae'r data yn cael ei gadw?
Yw'r data yn gyhoeddus?
- Hyblygrwydd »** Yw'r adnoddau yn gallu cael eu haddasu ar eich dibenion?
Gallwch chi newid yr iaith?
Lefel y gêm?
Lliw y sgrin?
- Arloesedd »** Faint o amser sydd angen buddsoddi i weithredu a gwella'r dechnoleg?
- Costau »** Faint mae'n costio?
Oes cost am y dechnoleg i ddefnyddio'r adnodd?
Taliad am y rhaglen neu am danysgrifiad (e.e. *Photoshop*)?
Costau trwydded (e.e. *Adobe*)?
- Integreiddio gyda thechnoleg arall »**
Yw'n bosib i integreiddio eich technoleg/adnodd gyda *Google/Microsoft*?
Ydych chi'n gorfod aros gyda'r un math o dechnoleg (e.e. *Apple/Android*)?

Pa dechnoleg ydych chi'n ei ddefnyddio i gwblhau'r pecyn hwn?

Gan ddefnyddio'r cwestiynau ar y dudalen flaenorol i'ch helpu, llenwch y tabl wrth feddwl am y technoleg hwn.

Cynnal a chadw	
Nodweddion	
Hawdd i'w ddefnyddio?	
Diogelwch	
Hyblygrwydd	
Arloesedd	
Costau	
Integreiddio gyda technoleg arall	

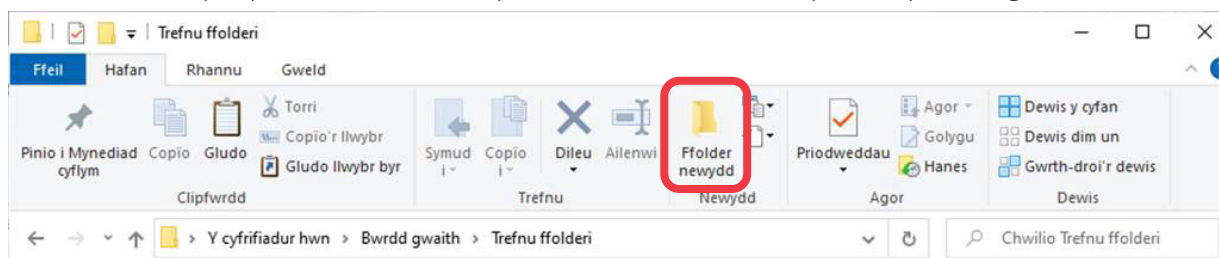
Sut i drefnu ffeiliau digidol

- Nythu ffolderi o fewn ei gilydd mewn llwybr addas.
- Clirio a thacluso unrhyw hen ffeiliau yn reolaidd.
- Rhowch pob dogfen o dan un ffolder canolog 'gwraidd'.
- Rhowch enwau rhesymegol a synhwyrol i'ch ffeiliau.
- Cofwch wneud 'back-up' neu ail-arbed ffeiliau yn rheolaidd.

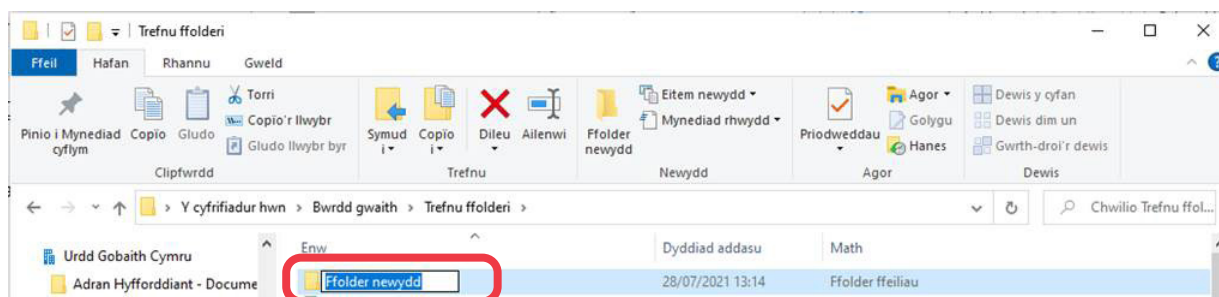
Os oes sawl math gwahanol o ffeiliau a dogfennau mae angen meddwl am categorïau addas ar eu cyfer. Edrychwch ar y rhestr o ddogfennau a ffeiliau isod, mae angen eu grwpio i mewn i ffolderi fel ei fod yn haws i ddarganfod dogfennau yn y dyfodol.

Creu ffolder newydd

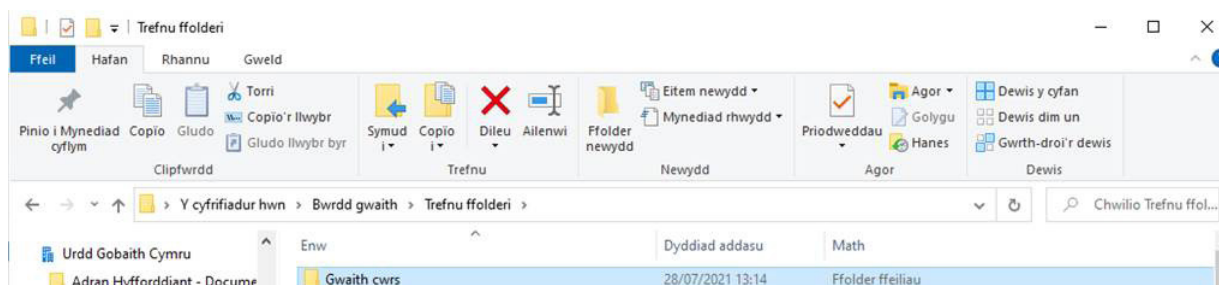
1. I greu ffolder newydd, ewch i'ch chwilotwr ffeiliau a mynd i'r adran perthnasol (ble rydych chi eisiau arbed y dogfennau).
2. Cliciwch ar yr opsiwn 'Ffolder Newydd' ('New Folder') ac mi fyddai'n ymddangos.

3. Cliciwch dwywaith (yn araf) ar y ffolder i newid teitl y ffolder. Bydd yn uwch-oleuo y teitl yn las i allu golygu.

4. Newidiwch deitl y ffolderi yn deitl perthnasol ar gyfer y categori (rhywbeth perthnasol i'r hyn rydych am fod yn arbed yn y ffolder hwnnw).

Ymarfer

Trefnwch y dogfennau isod i'r 4 grŵp ar wahân a dewiswch deitl perthnasol ar gyfer pob categori.

Enw	Dyddiad addasu	Math
 Canu pen-blwydd hapus i Nain	28/10/2020 15:08	Ffeil MP4
 Cyllideb personol - arbed am y gwyliau!!	26/07/2021 16:12	Dalen Waith Microsoft Excel
 Darllen pellach Uned 2	22/07/2021 14:40	Adobe Acrobat Document
 E-docynnau Sioe Gerdd	22/07/2021 14:40	Adobe Acrobat Document
 Incwm a gwariant gwaith 2021	26/07/2021 16:12	Dalen Waith Microsoft Excel
 Llawlyfr Uned 2	26/07/2021 16:07	Dogfen Microsoft Word
 Llun o'r teulu	18/02/2021 17:33	Ffeil JPG
 Manylion cyswllt cwsmeriaid	26/07/2021 16:12	Dalen Waith Microsoft Excel
 Nodiadau Uned 3	26/07/2021 16:07	Dogfen Microsoft Word
 Recordiad Gweithdy Uned 2	28/10/2020 15:08	Ffeil MP4
 Recordiad Gweithdy Uned 3	28/10/2020 15:08	Ffeil MP4
 Syniadau gwyliau	26/07/2021 16:07	Dogfen Microsoft Word
 Traethawd Uned 2	26/07/2021 16:07	Dogfen Microsoft Word
 Tystiolaeth Uned 2	17/03/2021 16:31	Ffeil MP4
 Tystysgrif 'no claims' gyrru	22/07/2021 14:40	Adobe Acrobat Document
 Tystysgrif TGAU	22/07/2021 14:40	Adobe Acrobat Document
 Y teulu ar ein gwyliau	18/02/2021 17:33	Ffeil JPG

Teitl Ffolder				
Dogfennau				

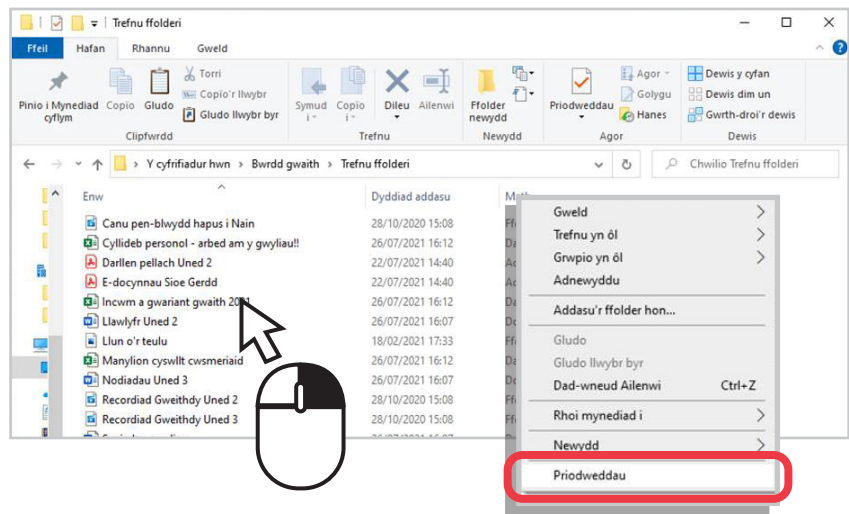
Sut i ddiogelu ffeiliau digidol

Mae diogelu ffeiliau yn bwysig iawn – gallwch wneud hyn drwy:

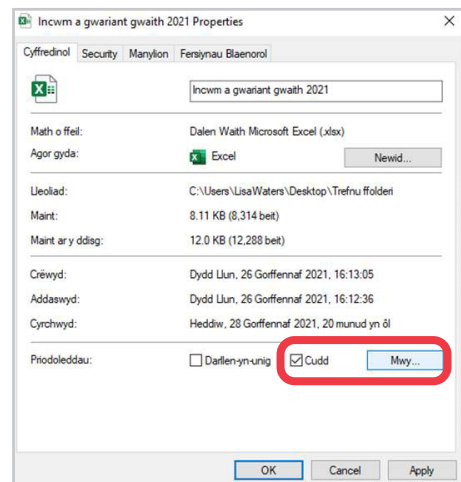
- Amgryptio a rhwystro ffeiliau/ffolderi rhag gallu cael eu golygu
- Gwarchod gyda chyfrinair
- Ffeiliau wrth gefn a storio ar gwmwl diogel
- Meddalwedd gwrth-firysau a waliau tân

Amgryptio ffolderi/ffeiliau

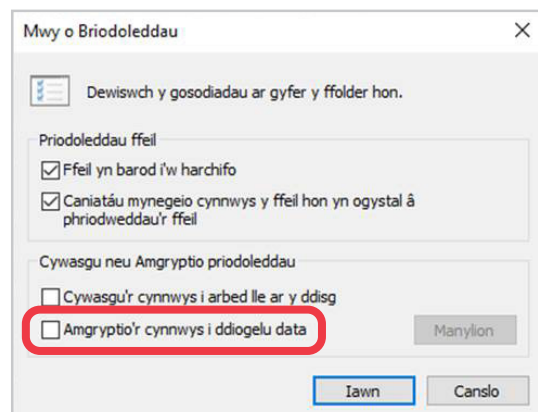
1. Dde-gliciwch ar y ffeil yn y ffolder – yna cliciwch ar Priedweddau (*Properties*).

2. Yna ticiwch y bocs “Cudd” (*Hidden*) a gwasgu’r botwm – “Mwy” (*Advanced*). Sylwch ar y bocs “Darllen-yn-unig” hefyd, bydd hwn yn rhwystro unrhyw un rhag golygu’r ddogfen.

3. Ticiwch ‘Amgryptio’r cynnwys i ddiogelu data’. Bydd hyn yn diogelu’r data rhag unrhyw un sydd eisieu ei ddarllen heb ganiatâd.

Gwarchod gyda chyfrinair

Gallwch ddiogelu eich ffeiliau drwy ychwanegu cyfrinair i'r dogfennau hefyd.

Agorwch y ddogfen hoffwch roi cyfrinair arno, cliciwch ar 'Diogelu' yn y rhan 'Adolygu' (Review), bydd clo ar y symbol.

Cliciwch ar hwn a bydd bocs yn ymddangos i chi roi cyfrinair o'ch dewis chi ar y ddogfen.

Ni fyddai gan unrhyw un arall mynediad at y ddogfen heb y cyfrinair. O bosibl byddai'n syniad gwneud nodyn o'r cyfrinair rhag ofn i chi ei anghofio oherwydd bydd yn anodd cael mynediad heb y cyfrinair hwnnw

Dyddiad	Mewn (£50 agosaf)	Nifer cwsmeriaid	Allan (£5 agosaf)	Elw
01/07/2021	£950	25	£160	£790.00
02/07/2021	£1,300	45	£25	£1,275.00
03/07/2021	£2,700	96	£255	£2,445.00
04/07/2021				
05/07/2021				
06/07/2021	£720	34	£50	£670.00
07/07/2021	£850	49	£105	£745.00
08/07/2021	£1,050	63	£15	£1,035.00
09/07/2021	£1,550	80	£20	£1,530.00
10/07/2021	£1,900	75	£75	£1,825.00
11/07/2021				
12/07/2021				
13/07/2021	£900	52	£155	£745.00
14/07/2021	£650	39	£25	£625.00
15/07/2021	£950	64	£80	£870.00
16/07/2021	£1,900	87	£20	£1,880.00
17/07/2021	£2,950	143	£45	£2,905.00
18/07/2021				
19/07/2021				
20/07/2021	£1,050	78	£50	£1,000.00
21/07/2021	£1,200	67	£35	£1,165.00

Gwarchod y Strwythur a'r Ffenestri

Cyfrinair (dewisol):

Gwarchod y llyfr gwaith ar gyfer

Strwythur

Ffenestri

lawm Canslo

COFIWCH!

Ystyriwch ddiogelwch eich cyfrinair.
(Gweler [dudalen 16](#) am gymorth)

Ffeiliau wrth gefn a storio ar gwmwl diogel

Gallwch greu ffeiliau 'wrth gefn' drwy storio copiâu o'ch dogfennau a'ch manylion personol ar galedwedd neu ddyfais storio ategol ("co bach"/"teclyn USB").

Fel arfer mae eich ffôn symudol yn storio ffeiliau wrth gefn yn awtomatig i galedwedd wrth gysylltu gyda'ch cyfrifiadur. Mae'n arbed y ffeiliau a'r gwybodaeth personol sydd gennych ar eich ffôn rhag ofn i chi ei golli ac yn ei storio mewn ffeiliau saff ar y cyfrifiadur. Yna, os ydych yn colli eich ffôn ac yn cysylltu ffôn newydd i'r cyfrifiadur gallwch uwch-lwytho'r ffeiliau a'r data i'r ffôn newydd e.e. rhifau eich cysylltiadau, rhaglenni oedd gennych a.y.b.

Mae defnyddio 'storfa cwmwl' yn ffordd arall o storio ffeiliau wrth gefn ac mae sawl un ar gael i chi ddefnyddio. Ymchwiliwch ar-lein am 'storfa cwmwl' ac mae nifer o opsiynau yn codi e.e. *Dropbox*, *iCloud*, *Onedrive*, *GoogleDrive* a.y.b.

I ddefnyddio storfa cwmwl mae angen creu cyfrif ar y gwefan o'ch dewis. Bydd hwn wedyn yn eich caniatáu i uwch-lwytho eich ffeiliau a manylion personol iddo i gadw copi saff ar-lein.

Meddalwedd gwrth-firysau a waliau tân

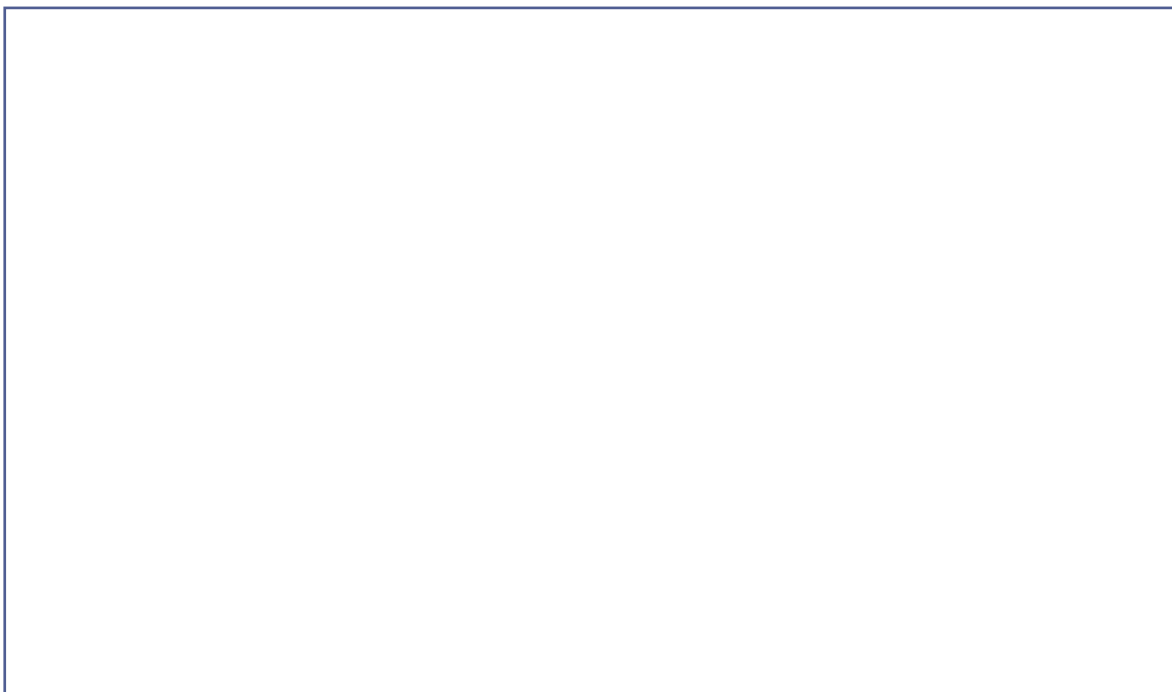
Mae meddalwedd gwrth-firysau yn cael eu defnyddio i amddiffyn a diogelu eich dyfais rhag bygythiadau ar-lein. Wrth i chi ddefnyddio'r we bydd y meddalwedd yn gwirio'r gwefannau rydych yn eu defnyddio ac yn eich rhybuddio os nad ydynt yn ddiogel. Os ydych yn defnyddio gwefannau anniogel gall eich manylion fod mewn perygl, gall bobl hacio eich cyfrifiadur a dwyn eich dogfennau/ffeiliau personol. Defnyddiwch feddalwedd gwrth-firysau i rwystro hyn rhag digwydd.

Mae waliau tân yn ddyfais diogelu rhwydwaith sy'n monitro ac yn hidlo y traffig sy'n mynd i mewn ac allan o'r rhwydwaith, ac mae'n seiliedig ar bolisiau diogelu sefydledig blaenorol y sefydliad. Mae fel wal sy'n sefyll rhwng rwydweithiau mewnol preifat a'r rhyngwyd cyhoeddus i wirio am anghysondeb.

Tasg

Defnyddiwch ddau ddull o ddiogelu data a gwerthuswch nhw. Esboniwch sut maent yn gweithio ac adolygwch eich profiad o'u defnyddio – beth oedd yn dda/wael?

Dull 1

Dull 2

Prentisiaethau

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Coleg
Cymraeg
Cenedlaethol